

Лідерство та антикризове управління

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>28 Публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>281 Публічне управління та адміністрування</i>
Освітня програма	<i>Публічне управління та адміністрування</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна (денна); очна (веч.)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 рік підготовки, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити / 120 годин; лекції 18 год., практичні заняття 36 год., самостійна робота 66 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: д.е.н., професор, Войтко Сергій Васильович, s.voytko@kpi.ua Практичні: д.е.н., професор, Войтко Сергій Васильович, s.voytko@kpi.ua +380442049103</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipو.kpi.ua/course/view.php?id=3218</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Лідерство та антикризове управління» є однією з фахових дисциплін для фахівців з публічного управління та адміністрування.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів знань про міждисциплінарний та системно-структурний підхід до розуміння і вивчення основних проблем лідерства та антикризового управління, а також сформуванню у здобувачів теоретичні знання у сфері лідерства та засад антикризового управління соціально-економічними системами. Стосовно практичних навичок, то здобувачів має аналізувати стан зовнішнього соціокультурного середовища та на основі оцінки процесів у ньому здійснювати управління, у тому числі антикризове.

Предметом вивчення дисципліни «Лідерство та антикризове управління» є потреби суспільства у визначенні, формуванні та використанні лідерства у суспільній діяльності на рівні публічної сфери та антикризового менеджменту з метою запобігання кризовим явищам і виходу з них.

Відповідність програмних компетентностей компонентам освітньої програми. Загальні компетентності (ЗК): ЗК 01 здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 02 здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 03 здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та академічної доброчесності; ЗК 04 здатність ініціювати дослідницько інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації.

Фахові, спеціальні компетентності (СК): СК 01 здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок; СК 02 здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті; СК 03 здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері публічного управління та адміністрування, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; СК 05 здатність розробляти нові

підходи та адаптувати кращі практики, застосовувати й удосконалювати управлінські технології в сфері публічного управління та адміністрування в умовах нових викликів та ризиків; СК 07 здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації на засадах концепції сталого розвитку; СК 08 здатність забезпечувати якісний рівень наукових/науково-методичних матеріалів, послуг чи процесів. СК 09 здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій, освітній (педагогічній) та професійній діяльності; СК 10 Здатність до прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень та проведення досліджень в умовах цифрових трансформацій публічного управління та адміністрування.

Забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми: ПРН 02 вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми з публічного управління та адміністрування державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних українських та міжнародних наукових виданнях; ПРН 06 уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати стратегічні напрями розвитку на центральному, регіональному, місцевому рівнях та на рівні організації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна опирається на знання, що отримані при вивченні дисциплін «Концептуальні й методологічні засади публічного управління та забезпечення сталого розвитку» (код навчальної дисципліни НД 03), «Академічна доброчесність та наукова комунікація» (НД 07).

На результатах навчання з дисципліни «Лідерство та антикризове управління» базуються такі дисципліни «Стратегічні напрями розвитку електронного урядування» (код навчальної дисципліни НД 05) та «Аналітика даних у сфері публічного управління» (НД 06).

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Лідерство: поняття та форми

- 1.1. Поняття лідерства та його концепції.
- 1.2. Лідерство та керівництво.
- 1.3. Формальне та неформальне лідерство.
- 1.4. Новітні концепції лідерства.

Тема 2. Теорії лідерства

- 2.1. Різновиди лідерства.
- 2.2. Теорії «Х» та «Y» МакГрегора.
- 2.3. Теорія «Z» Вільяма Оучи.
- 2.4. Теорії ситуаційного лідерства.

Тема 3. Підходи до вивчення лідерства

- 3.1. Ситуаційний підхід до вивчення лідерства.
- 3.2. Системний підхід до вивчення лідерства.
- 3.3. Причинно-наслідковий підхід до вивчення лідерства.

Тема 4. Лідерство: різновиди та особливості

- 4.1. Лідерство у бізнес-середовищі.
- 4.2. Лідерство у політичній сфері.
- 4.3. Неформальне лідерство.
- 4.4. Визнання лідерства та світові рейтинги лідерів.

Тема 5. Управління кадрами в умовах кризового стану на підприємстві

- 5.1. Кадрова політика в антикризовому менеджменті.
- 5.2. Моральне заохочення працівників при кризовому стані підприємства.
- 5.3. Кадровий резерв в умовах кризи.
- 5.4. Дистанційне виконання працівником функціональних обов'язків.
- 5.5. Гнучкий режим робочого часу в кризовій ситуації.

Тема 6. Кризові явища та принципи антикризового управління

- 6.1. Криза підприємництва та кризові явища в економіці.

- 6.2. Системні принципи антикризового управління.
- 6.3. Універсальні та специфічні принципи антикризового управління.
- 6.4. Категоріально-понятійний апарат антикризового управління.

Тема 7. Світові майданчики з управління кризовими ситуаціями

- 7.1. Засади функціонування європейської системи антикризового управління.
- 7.2. Європейський підхід до антикризового управління.
- 7.3. Американська та японська моделі функціонування механізму антикризового управління.
- 7.4. Антикризове управління при захисті населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в Україні.
- 7.5. Основні заходи у сфері захисту населення і територій.

Тема 8. Організаційно-управлінські засади антикризового менеджменту та лідерства

- 8.1. Використання мережових структур у подоланні кризи організаційної структури.
- 8.2. Аутсорсинг і дистанційований лідер.
- 8.3. Плоскі управлінські структури.

Тема 9. Уникнення кризових явищ в епоху Індустрії 4.0

- 9.1. Засади реалізації Четвертої промислової революції.
- 9.2. Особливості ведення бізнесу в умовах Індустрії 4.0.
- 9.3. Трансформативні інновації в промисловому розвитку.
- 9.4. Синтез кризових явищ в Індустрії 4.0.

Тема 10. Ресурсне забезпечення процесів антикризового менеджменту

- 10.1. Кадрове забезпечення в Індустрії 4.0.
- 10.2. Фінанси в антикризовому управлінні.
- 10.3. Знання як ресурс в антикризовому управлінні.

Тема 11. Соціальна відповідальність в несприятливих підприємницьких умовах

- 11.1. Соціальна відповідальність у передкризовій, кризовій та післякризовій ситуаціях.
- 11.2. Соціально відповідальне управління колективом і лідерство.
- 11.3. Антикризовий менеджмент і лідерство для соціально-економічної системи.

Тема 12. Управлінські рішення лідерів і наслідки їх реалізації у кризовій ситуації

- 12.1. Лідерство політичних еліт у антикризовому управлінні.
- 12.2. Управлінське рішення як програма дій у кризовій ситуації.
- 12.3. Освітня сфера у запобіганні кризових явищ.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Войтко С. В. Мельниченко А. А. Лідерство та антикризовий менеджмент : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во "Політехніка", 2021. 194 с.
2. Кононець М. О. Психологія лідерства : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Винославської. Київ : КВІЦ, 2020. 252 с.
3. Розвиток лідерства / Л. Бізо та ін ; за заг. ред. І. Ібрагімової. Київ : Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. 400 с.
4. Кульчій О. І. Антикризове управління: навч. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2016. 120 с.

Додаткова література:

1. Борзенко В. І. Антикризове управління : навч. посіб. Харків : ФОП «Іванченко І. С.», 2016. 232 с.
3. Бальвас І. Г., Войтко С. В. Диференційно-порівняльний підхід до аналізу стану промислового виробництва України у міжкризовий та кризовий періоди. *Економіка промисловості*. Донецьк : Інститут економіки промисловості НАН України, 2009. № 4 (47). С. 69–72.
4. Бальвас І. Г., Войтко С. В. Сценарний підхід до аналізу економічної кризи на основі макроекономічних показників (на прикладі країн G8 та України). *Актуальні проблеми економіки та управління* : збірн. наук. праць. Київ : НТУУ «КПІ» ВПІ ВПК «Політехніка». 2009. Вип. 3. С. 17–20.

5. Войтко С. В., Кугій А. А. Взаємозв'язок прямих іноземних інвестицій та кризових явищ в економіках країн світу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Олеся Гончара. Серія «Економіка»*. 2016. №10/1. Том 24. С. 104–111.

6. Мельниченко А. А., Мельниченко С. В., Бондаренко А. І. Антикризове державне управління в контексті подолання проблеми бідності: соціологічний підхід. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право* : зб. наук. праць. Київ. 2010. № 4(8). С. 67-74.

Рекомендації та роз'яснення:

- матеріали з переліку знаходяться у Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка, на сайтах <https://opac.kpi.ua>, <https://ela.kpi.ua>, <https://books.google.com.ua>;
- обов'язковими для прочитання є літературні джерела під номерами 1, 2 та 3, інші джерела є факультативними;
- здобувач має джерела з базового переліку опрацювати повністю, інші використовувати як довідникові; приведені базові джерела містять основні положення, які стосуються кожної з тем.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни

Запланованими видами навчальних занять є лекції, практичні заняття, виконання індивідуальних завдань у вигляді підготовки доповіді на практичні заняття. Застосовуються підходи активного індивідуального та колективного навчання, які визначаються такими методами та технологіями: 1) методи проблемного навчання (проблемний виклад теми лекції, обговорення класичних кейсів за дисципліною, формування і розгляд сучасних кейсів); 2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія та ін.); 3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів, а також лекції та семінарські заняття на основі презентації.

Основними цілями практичних занять є обговорення і перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань, які актуалізують теоретичні знання здобувачів і розвивають навички їх прикладного застосування. Ці заняття мають на меті розвиток у здобувачів вміння працювати з літературою, проведення публічних виступів, формулювання та відстоювання власної позиції, вміння брати активну інтерактивну участь у дискусії, формулювання і розв'язання задач.

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота організовується викладачем на кожному практичному занятті постановкою завдання здобувачам освіти з пошуку, класифікації та систематизації інформації, яка буде необхідною на наступне практичне заняття. Також кожного заняття надається здобувачеві індивідуальне домашнє завдання, яке він має виконати та надати викладачеві на наступному занятті. Орієнтовний термін виконання кожного завдання – 1 година. Також на першому лекційному занятті здобувачам оголошується перелік питань та літературні джерела, у яких знаходиться необхідний матеріал, для самостійного вивчення. Також надаються матеріали (перелік тем доповідей) для підготовки доповіді за проблематикою навчальної дисципліни – орієнтовні витрати часу 5 годин.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни

Система вимог до освоєння матеріалу навчальної дисципліни здобувачем:

Відвідування занять. Відвідування лекцій, практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Однак, здобувачам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал і розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність здобувача, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Пропущені контрольні заходи оцінювання. Кожен здобувач має право відпрацювати пропущені з поважної причини (листок непрацездатності, академічна мобільність тощо) заняття за рахунок самостійної роботи. Детальніше за посиланням: <https://kpi.ua/files/n3277.pdf>.

Завдання, яке подається на перевірку з порушенням терміну виконання, оцінюється з зменшенням балів.

У разі пропуску з поважної причини заняття, на якому проходив контрольний захід:

- тестування можна написати в інший день за індивідуальним графіком;

- тематичні завдання виконуються дистанційно, зберігаються на Google-диску та захищаються особисто на наступному відвіданому занятті.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання. Здобувач може підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Здобувачі мають право аргументовано оскаржити результати контрольних заходів, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інклюзивне навчання. Засвоєння знань та умінь у ході вивчення дисципліни може бути доступним для більшості осіб з особливими освітніми потребами, окрім здобувачів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Навчання іноземною мовою. У ході виконання завдань здобувачам може бути рекомендовано звернутися до англійських джерел.

Передбачено можливість проведення лекційних і практичних занять англійською мовою, що сприятиме оволодінню професійною термінологією мовою оригіналу. Кількість і графік проведення занять англійською мовою узгоджується викладачем зі здобувачами на початку семестру.

Позааудиторні заняття. Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь у конференціях, форумах, круглих столах тощо.

Призначення заохочувальних балів. Відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання сума всіх заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали оцінювання. Під час дистанційного навчання штрафні бали не застосовуються.

<i>Заохочувальні бали</i>		<i>Зменшення балів</i>	
<i>Критерій</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерій</i>	<i>Бали</i>
Написання тез, статті, оформлення наукової роботи для участі у конкурсі студентських наукових робіт (за тематикою навчальної дисципліни)	3 бали	Порушення термінів виконання тематичних завдань (за кожен роботу)	-1 бал
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	3 бали	Порушення термінів виконання тематичного завдання	-1 бал

Підготовка до практичних занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи здобувачів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття.

Робота на практичних заняттях оцінюється на 30 балів максимум, кожному студентові надається можливість вирішити 6 задач (кейсів), кожна з них оцінюється від 0 до 5 балів.

Виконання завдань самостійної роботи оцінюється максимум на 50 балів, заплановано 10 завдань, кожне з яких оцінюється від 0 до 5 балів.

МКР оцінюється на 20 балів: від 0 до 20 балів.

Поточний контроль та модульна контрольна робота мають чотири рівні оцінювання, критерії:

“відмінно” – повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації) – здобувач/здобувачка освіти демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, правильно і обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних комунікативних ситуаціях – практичне заняття, завдання СРС **5 балів**, МКР – **20-19 балів**;

“добре” – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з несуттєвими недоліками, які допускає здобувач/здобувачка – практичне заняття, завдання СРС **4 бали**, МКР – **18-15 балів**;

“задовільно” – неповна відповідь здобувача/здобувачки (не менше 60% потрібної інформації), засвоєно основний теоретичний матеріал, але допускаються неточності – практичне заняття, завдання СРС **3 бали**, МКР – **14-12 балів**;

“незадовільно”— відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – практичне заняття, завдання СРС **0-2 бали**, МКР – **0-11 балів**.

Календарний контроль здійснюється на основі виконання завдань. Кожен календарний контроль – це мінімум 3 виконані завдання для самостійної роботи.

Критерій		Перший календарний контроль	Другий календарний контроль
Термін календарного контролю		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання позитивної оцінки	Поточний рейтинг	≥ 11 балів	≥ 30 балів

Календарний контроль проводиться з метою підвищення якості навчання здобувачів і моніторингу виконання студентом вимог силабусу. Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг більше 30 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
<i>100-95</i>	<i>Відмінно</i>
<i>94-85</i>	<i>Дуже добре</i>
<i>84-75</i>	<i>Добре</i>
<i>74-65</i>	<i>Задовільно</i>
<i>64-60</i>	<i>Достатньо</i>
<i>Менше 60</i>	<i>Незадовільно</i>
<i>Не виконані умови допуску</i>	<i>Не допущено</i>

9. Додаткова інформація з дисципліни

Застосовуються стратегії активного та колективного навчання, які визначаються такими методами та технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», «аналіз ситуацій» ділові, рольові та імітаційні ігри, дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати, круглий стіл, кейс-технологія, проектна технологія та ін.);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи студентів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять, зокрема, аналіз мережевого сервісу YouTube щодо наявності та якості навчальних відеоматеріалів спеціалістів з фінансового аналізу).

Дистанційне навчання. Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відеоконференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Сформулюйте власне визначення понять «лідерство» та «керівництво».

Завдання 2. Визначте 3–5 професій з «Класифікатора професій України (ДК 003:2010), які стосуються формального лідерства. Зазначити коди за класифікатором професій (КОД КП), номери випусків ЄТКД (Єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник робіт та професій робітників) і номери випусків ДКХП (Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників), а також професійну назву роботи.

Завдання 3. Оберіть набори класичних теорій лідерства (за списком групи) та знайдіть для них одну чи декілька подібних теорій з новітніх теорій лідерства.

Набори класичних теорій лідерства:

Набір 1. Теорія рис, теорія великої особистості (1948 р., Р. М. Стогдилл).

Набір 2. Поведінкові теорії (а) університет Огайо, б) Мічиганський університет, в) Техаський університет).

Набір 3. Ситуаційні теорії (а) Ф. Фідлера, б) П. Херсі та Б. Бланчард, в) В. Врум і Ф. Йеттон).

Набір 4. Трансформаційне лідерство, харизматичний лідерство.

Набір 5. Трансакційне лідерство, теорія «шлях-мета» (М. Еванс і Р. Хаус).

Набір 6. Теорія К. Левіна, Теорія (модель) суцільного середовища (континууму) (Р. Танненбаум і У. Шмідт).

Набір 7. Інтерактивне керівництво (жіночий підхід до лідерства), віртуальне лідерство.

Набір 8. Форми ідеального лідерства: Лідерство-служіння; Лідерство 5-го рівня (за моделлю Дж. Коллінза).

Набір 9. Теорія Д. МакГрегора (стилі Х та Y).

Набір 10. Теорія Р. Лайкерта (організації 1, 2, 3, 4 типів).

Новітні теорії лідерства:

а) теорія «емоційного інтелекту» Д. Голмана /1995р./;

б) концепція «гарячих груп» і теорія сполучного лідерства Дж. Ліпман-Блюмен /1995р., 1997р./;

в) теорія «двигуна лідерства» Н. Тічі /1997р./;

г) теорія опосередкованого лідерства Р. Фішера і А. Шарпа /1998р./;

д) ідея «розподіленого» або «такого, що розділяється» лідерства Д. Бредфорда та А. Коена /1998р./;

е) концепція «трубопроводу лідерства» /2001р./;

є) теорія «стимулювання внутрішнього» лідерства К. Кэшмана /2001р./;

ж) концепція «первинного» лідерства Д. Голмана та Р. Бояциса /2002р./;

з) лідерство як управління парадоксами Ф. Тромпенаарса та Ч. Хемпден-Тернера /2002р./).

Завдання 4. Приведіть критерії, якими би Ви користувалися при вивченні лідерства за ситуаційним і системним підходами.

Завдання 5. Приведіть і опишіть зі своєї точки зору ефекти часу та місця у формуванні лідерів бізнесу (рекомендується розглянути діяльність TOP-менеджерів корпорацій з капіталізацією понад 1 млрд дол.).

Завдання 6. Приведіть 2-3 науково обґрунтовані періоди циклічних процесів в економіці та визначте на якій стадії була економіка України у різні роки (роки розподіляються у групі з метою не повторення однакових періодів).

З науково обґрунтованими та систематизованими циклічними процесами можна ознайомитися у статті (табл. 3), а також у приведеній літературі у кінці цієї статті за посиланням <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1858>.

Завдання 7. Запропонуйте перелік заходів (до 10 пунктів) антикризового управління для транснаціональних корпорацій з капіталізацією понад 1 млрд дол. при припущенні того,

що вони у поточний період попали у кризову ситуацію (оберіть різні компанії з метою не повторення однієї і тієї ж компанії серед студентів у групі).

Завдання 8. Для обраної у Завданні 7 корпорації знайдіть у ЗМІ за останній місяць інформацію, яка стосується безпосередньо неї (не більше 10 новин). Класифікуйте цю інформацію стосовно сильних і слабких сигналів).

Завдання 9. Опишіть науковим стилем (від 0,5 до 1,0 сторінки, 14 пт, інтервал 1,0) можливу трансформацію ресурсів Вашого підприємства (можна взяти обране вище підприємство, або те, на якому Ви працюєте / працювали). У описі звернути увагу на рейтингування джерел ресурсів за важливістю для підприємства, доступності їх для підприємства, можливості самозабезпечення ними на підприємстві. Доцільно привести способи мобілізації та інтенсифікації ресурсного забезпечення на поточному періоді та у період кризового стану.

Завдання 10. Розподілити серед студентів групи по 3 питання з переліку, що приведені нижче. За кожним завданням знайти інформацію і підготувати відповідь у обсягу до 1000 знаків (близько пів сторінки).

Додаток 2

Перелік питань для заліку

1. Сформулюйте поняття «лідерство» та «керівництво».
2. Розкрийте особливості формального та неформального лідерства.
3. Приведіть класичні та новітні теорії лідерства.
4. Розкрийте положення концепції харизматичного лідерства.
5. Розкрийте положення концепції перетворюючого лідерства (лідерства для змін).
6. Поясніть сферу застосування теорії «Х» і «У» МакГрегора.
7. Розкрийте модель ситуаційного лідерства Стінсона-Джонсона.
8. Охарактеризуйте системи лідерства в менеджменті за Лайкертом.
9. Поясніть континуум лідерської поведінки Танненбаума-Шмідта.
10. Охарактеризуйте особливості ситуаційного та системного підходів вивчення лідерства.
11. Охарактеризуйте особливості лідерства у бізнес-середовищі та у політичній сфері.
12. Розкрийте феномен топ-менеджерів.
13. Опишіть ефекти часу та місця у формуванні лідерів бізнесу.
14. Приведіть перелік індикаторів, що характеризують бізнес-лідерство.
15. Розкрийте феномен політичних еліт.
16. Приведіть критичні та функціональні теорії еліт.
17. Розкрийте співвідношення термінів еліта та панівний клас.
18. Розкрийте модель «Мітчелла і Хауса» та модель «шлях-ціль».
19. Покажіть взаємозв'язок між керівником і підлеглими на основі моделі Фідлера.
20. Порівняйте авторитарне, демократичне та ліберальний стилі керівництва.
21. Охарактеризуйте управлінські рішення як програми до дій.
22. Приведіть перелік принципів і функцій антикризового управління.
23. Опишіть методи та процес антикризового управління.
24. Назвіть рівні ієрархії системи управління та напрями інформаційних потоків.
25. Охарактеризуйте етапи розвитку та наукові школи управління.
26. Опишіть сутність передбачення кризи чи кризового явища.
27. Розкрийте процедуру аналізу симптомів стану об'єкту в умовах кризи.
28. Опишіть інструментарій нівелювання кризового явища.
29. Поясніть мету забезпечення подальшого стійкого розвитку системи.
30. Приведіть функції та функціональні стратегії антикризового управління.
31. Наведіть характеристику методів та інструментарію антикризового управління.
32. Приведіть перелік заходів антикризового управління.
33. Розкрийте особливості оперативного виявлення ознак кризового стану.
34. Наведіть можливі слабкі та сильні сигнали зовнішнього та внутрішнього середовищ.
35. Розкрийте процес управління проектами як засіб оперативного управління у кризовій ситуації.

36. Класифікуйте ознаки ресурсів організації.
37. Опишіть процес забезпечення ресурсами організації.
38. Встановіть критерії для визначення критичних рівнів ресурсів організації.
39. Приведіть способи мобілізація та інтенсифікація ресурсного забезпечення.
40. Опишіть інтенсивне та екстенсивне використання ресурсного забезпечення.
41. Назвіть показники, які відображають можливість чи наявність кризового стану.
42. Поясніть необхідність аудиту фінансової діяльності підприємств і організацій.
43. Розкрийте такі стани підприємств як банкрутство та санація.
44. Розкрийте механізми виникнення циклічних кризових ситуацій.
45. Охарактеризуйте соціально-політичні та факторні цикли.
46. Наведіть можливості використання циклічних процесів для становлення лідерів.
47. Охарактеризуйте процеси керування політичними, конституційними, урядовими кризами.
48. Охарактеризуйте процеси корпоративного управління у антикризовому менеджменті.
49. Розкрийте можливості використання положень концепції сталого розвитку у подоланні соціально-економічних криз.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професор, д.е.н., професор кафедри теорії та практики управління, Войтко Серій Васильович

Ухвалено кафедрою теорії та практики управління (протокол № 15 від 07.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)